04/11/2026

«Από το Σούλι στις νεότερες γενιές: Μια παρακαταθήκη ελευθερίας και ευθύνης»: Συζήτηση στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» με τον Κωνσταντίνο Λ. Τζαβέλλα

/ Ενορίες

Η ιστορική κληρονομιά δεν αποτελεί απλώς ένα σύνολο αναμνήσεων, αλλά ευθύνη που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Οι Τζαβελλαίοι και οι Σουλιώτες αποτελούν παραδείγματα αυτοθυσίας, ελευθερίας, ενότητας και αξιοπρέπειας.

Στο «Ενοριακό Αρχονταρίκι» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς και στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...», την Δευτέρα 2 Νοεμβρίου, ο κ. Στέφανος Μίλεσης, Συγγραφέας, Πρόεδρος της Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς, φιλοξένησε τον κ. Κωνσταντίνο Λ. Τζαβέλλα, Έφεδρο Λοχαγό Πεζικού, Απόγονο 8ης γενεάς του Καπετάν Λάμπρου Τζαβέλλα, σε μία συζήτηση με θέμα: «Οι Τζαβελλαίοι, το Σούλι και οι Σουλιώτες. Το Χρέος και η διαχείριση σήμερα αυτής της κληρονομιάς των Ελλήνων».

Ο κ. Τζαβέλλας, παρουσίασε την ιστορία της οικογένειάς του, τη συμβολή της στους εθνικούς αγώνες και τη διαχρονική σημασία του Σουλίου και των Σουλιωτών για την ελληνική ιστορία. Μέσα από προσωπικές μαρτυρίες, οικογενειακά κειμήλια και ιστορικές αφηγήσεις αναδεικνύεται η έννοια της ιστορικής μνήμης, της πατριωτικής συνείδησης και της ευθύνης απέναντι στις επόμενες γενιές.

Ο Κωνσταντίνος Τζαβέλλας ανέφερε ότι μεγάλωσε σε ένα περιβάλλον γεμάτο ιστορικές αναμνήσεις. Στο σπίτι του υπήρχαν πορτρέτα, σπαθιά, κουμπούρια, φυλαχτά και χειρόγραφα των προγόνων του, ενώ ο πατέρας του τού διηγούνταν ιστορίες από το παρελθόν της οικογένειας. Έτσι, από μικρή ηλικία διαμορφώθηκε μέσα του η συνείδηση μιας ιδιαίτερης ιστορικής κληρονομιάς.

Ιδιαίτερη θέση στην οικογενειακή ιστορία έχει ο πατέρας του, ο οποίος μεγάλωσε μέσα στις δυσκολίες και τον πόνο του πολέμου. Ο παππούς του, Κωνσταντίνος Τζαβέλλας, ήταν ίλαρχος και υπηρετούσε στο ιππικό στις Σέρρες το 1940. Με την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου αναχώρησε για το μέτωπο, αφήνοντας πίσω την οικογένειά του. Στις 2 Δεκεμβρίου 1940 σκοτώθηκε στις μάχες της Πρεμετής, ύστερα από έντεκα νικηφόρες μάχες. Ο θάνατός του σημάδεψε βαθιά τον πατέρα του σημερινού απογόνου, ο οποίος ήταν τότε μόλις επτά ετών.

Η οικογένεια αναφέρει ότι συνολικά 177 μέλη της θυσιάστηκαν στους πολεμικούς αγώνες από τα προεπαναστατικά χρόνια μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Κωνσταντίνος Τζαβέλλας υπογράμμισε ότι αυτή η συνέχεια δεν οφείλεται απλώς στη βιολογική καταγωγή, αλλά κυρίως στην πνευματική κληρονομιά και στην οικογενειακή διαπαιδαγώγηση.

Γενάρχης της ιστορικά καταγεγραμμένης οικογένειας θεωρείται ο Λάμπρος Τζαβέλλας, γεννημένος το 1745. Η σημαντικότερη ιστορία που συνδέεται με το όνομά του αφορά την προσπάθεια του Αλή Πασά να υποτάξει το Σούλι το 1792.

ENOPIA

Ο Αλή Πασάς επιχείρησε να παρασύρει τους Σουλιώτες σε παγίδα, ζητώντας τη βοήθειά τους σε μια στρατιωτική εκστρατεία. Ο Λάμπρος Τζαβέλλας συμμετείχε με εβδομήντα άνδρες, μαζί με τον δεκαοκτάχρονο γιο του, Φώτο. Ο Αλή Πασάς τους αιχμαλώτισε με δόλιο τρόπο και απείλησε να τους σκοτώσει, απαιτώντας την παράδοση του Σουλίου.

Ο Λάμπρος επέστρεψε στο Σούλι και έστειλε στον Αλή Πασά μια συγκλονιστική επιστολή, δηλώνοντας ότι προτιμούσε να θυσιαστεί ακόμη και ο γιος του παρά να παραδοθεί η πατρίδα. Η στάση του εξέφραζε την αποφασιστικότητα των Σουλιωτών να υπερασπιστούν την ελευθερία τους.

Ο Φώτος τελικά επέζησε, εξελίχθηκε σε σημαντικό πολεμικό αρχηγό και οδήγησε τους Σουλιώτες στην Πάργα και αργότερα στην Κέρκυρα. Δηλητηριάστηκε από τον Αλή Πασά το 1809. Η προσωπικότητά του θεωρείται εξαιρετικά σημαντική, καθώς, διέθετε σπάνιες στρατιωτικές και ηγετικές ικανότητες.

Οι Σουλιώτες ανέπτυξαν μια ιδιαίτερη κοινωνική οργάνωση, βασισμένη στην ελευθερία, την αλληλεγγύη και την πολεμική ετοιμότητα. Τα παιδιά εκπαιδεύονταν από μικρή ηλικία στην πολεμική τέχνη, ενώ αρκετά αποκτούσαν και στοιχειώδη μόρφωση στα Ιωάννινα. Στα δεκαέξι τους χρόνια θεωρούνταν έτοιμοι πολεμιστές. Η μητέρα κατείχε σημαντική θέση στην κοινωνία και αναλάμβανε την ανατροφή παιδιών με ισχυρό αίσθημα τιμής και ευθύνης. Η δειλία θεωρούνταν μεγάλη ντροπή. Οι νέοι έπρεπε να αποδεικνύουν την αξία τους στο πεδίο της μάχης, ενώ οι γυναίκες συμμετείχαν ενεργά στη διατήρηση του ηθικού και του αγωνιστικού φρονήματος.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στις Σουλιώτισσες και στον Ζάλογγο. Ο κ. Τζαβέλλας σημείωσε ότι η θυσία των γυναικών πρέπει να εξετάζεται μέσα από το γενικότερο πνεύμα ελευθερίας και αξιοπρέπειας που χαρακτήριζε την κοινωνία του Σουλίου.

Σημαντικό κεφάλαιο αποτελεί η μάχη του Φαλήρου το 1827. Όπως τονίστηκε, οι Σουλιώτες επέδειξαν εξαιρετική αντοχή και αυτοθυσία, αρνούμενοι να υποχωρήσουν ακόμη και μετά τον θάνατο του Γεωργίου Καραϊσκάκη. Οι αρχηγοί τους, ανάμεσα στους οποίους αναφέρονται οι Τζαβέλλας, Βέικος, Δράκος και Μπότσαρης, παρέμειναν μπροστά στους πολεμιστές τους, γνωρίζοντας ότι η υποχώρησή τους θα προκαλούσε γενικευμένη κατάρρευση. Από την οικογένεια των Τζαβελλαίων σκοτώθηκαν δεκαέξι μέλη στη συγκεκριμένη μάχη.

Η στρατιωτική παράδοση της οικογένειας συνεχίστηκε και μετά την Επανάσταση. Ο Κίτσος Τζαβέλλας διακρίθηκε στους εθνικούς αγώνες και διετέλεσε υπουργός Στρατιωτικών και πρωθυπουργός. Στη συζήτηση αναφέρθηκε περιστατικό κατά το οποίο, ως υπουργός, διέταξε την αποβολή του γιου του από τη Σχολή Ευελπίδων, επειδή συμμετείχε σε στάση σπουδαστών. Η αυστηρότητα αυτή αποτελεί παράδειγμα αξιοκρατίας και αμεροληψίας.

Η οικογένεια συνέχισε να συμμετέχει στους αγώνες του ελληνικού έθνους. Το 1897 ο Δημήτριος Τζαβέλλας συμμετείχε στον ελληνοτουρκικό πόλεμο, ενώ ο δεκαεξάχρονος γιος του Νικόλαος κατατάχθηκε κρυφά και έλαβε μέρος στον Μακεδονικό Αγώνα πριν ακόμη από τη δράση του Παύλου Μελά. Στη συνέχεια, μέλη της οικογένειας πολέμησαν στους Βαλκανικούς Πολέμους, στην απελευθέρωση των Ιωαννίνων, στο Κιλκίς, στο Λαγανά, στη Χίο και στον Βορειοηπειρωτικό Αγώνα.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στη Μικρασιατική Καταστροφή και στις πολιτικές διαιρέσεις που επηρέασαν τον ελληνικό στρατό. Σύμφωνα με την οικογενειακή μαρτυρία, οι διώξεις αξιωματικών για πολιτικούς λόγους και η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ βενιζελικών και βασιλικών συνέβαλαν στην αποδιοργάνωση του μετώπου.

Κεντρικός στόχος της νεότερης γενιάς είναι η διατήρηση της οικογενειακής και εθνικής μνήμης. Ο πατέρας του Κωνσταντίνου Τζαβέλλα, μετά την αποστρατεία του, ανέλαβε την αποκατάσταση της πατρογονικής κατοικίας του Λάμπρου Τζαβέλλα στο Σούλι. Το έργο πραγματοποιήθηκε με οικογενειακά έξοδα και σήμερα το σπίτι λειτουργεί ως επισκέψιμος χώρος ιστορικής μνήμης.

Παράλληλα, η οικογένεια δώρισε το ιστορικό σπίτι της Ναυπάκτου, το οποίο είχε αποκτήσει ο Νικόλαος Τζαβέλλας μετά την απελευθέρωση της πόλης. Σήμερα στεγάζει την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας.

Ο Κωνσταντίνος Τζαβέλλας συνεχίζει την παράδοση, παρουσιάζοντας τα οικογενειακά κειμήλια σε σχολεία και επισκέπτες και μεταφέροντας τις ιστορίες στις κόρες του. Επιθυμία του είναι το Σούλι να αναγνωριστεί ως μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής σημασίας.

Η ιστορική κληρονομιά δεν αποτελεί απλώς ένα σύνολο αναμνήσεων, αλλά ευθύνη που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Οι Τζαβελλαίοι και οι Σουλιώτες αποτελούν παραδείγματα αυτοθυσίας, ελευθερίας, ενότητας και αξιοπρέπειας. Παράλληλα, τονίστηκε η ανάγκη ουσιαστικής ιστορικής παιδείας, ώστε οι νεότεροι να γνωρίζουν τους αγώνες των προγόνων τους, να σέβονται την ιστορία και να διατηρούν ζωντανή την εθνική τους ταυτότητα. Η διατήρηση των μνημείων, των κειμηλίων και των ιστορικών αφηγήσεων αποτελεί, επομένως, χρέος τόσο των οικογενειών όσο και της ελληνικής κοινωνίας.

ENOPIA

